

О. С. Каденюк

Рецензія на монографію к.і.н., доцента І. Г. Передерій

**«В'ЯЧЕСЛАВ ЛИПІНСЬКИЙ: ЕТНІЧНИЙ ПОЛЯК,
ПОЛІТИЧНИЙ УКРАЇНЕЦЬ»**

Непересічна постать В'ячеслава Липинського викликає особливий інтерес з боку вітчизняних науковців протягом останніх двох десятиліть. Адже на ім'я видатного українського громадсько-політичного діяча, науковця, дипломата і політика протягом усієї радянської доби було накладено ідеологічне табу, як на «буржуазного націоналіста». Після проголошення незалежності України відбувся своєрідний сплеск у вивченні, як багатющої наукової, політологічної та публіцистичної спадщини В. Липинського, так і самої його постаті й різних сфер діяльності. Тим не менше актуальність монографії І. Г. Передерій полягає у тому, що вона презентує у вітчизняній історичній науці перше цілісне, системне дослідження персоналії В. Липинського, у якому повно та всебічно висвітлюються всі періоди життя, громадсько-політичної діяльності та наукової творчості видатного українського мислителя, у тому числі маловідомі, аналізується його наукова та публіцистична спадщина. Саме тому запропоноване автором дослідження викликає безумовний інтерес.

Монографія ґрунтується на надзвичайно широкому обсязі джерел, представлених насамперед неопублікованими раніше документами дев'яти вітчизняних архівів, періодикою (українською, російською, польською) першої третини ХХ ст., мемуарами соратників, друзів та знайомих В. Липинського, його опублікованого листування, різноманітної публіцистики діяча та його науковою спадщиною, численними виданими збірниками документів, що репрезентують відповідну добу, а також потужного масиву існуючої наукової літератури з галузі липинськознавства.

Структура монографії представлена вступом, сімома розділами, висновками, списком джерел та літератури, додатками та фотододатками. Її обсяг складає понад 15 друкованих аркушів.

До найголовніших результатів дослідження, які визначають його новизну, на наш погляд, слід віднести такі. Авторowi вперше вдалося досить повно відтворити мало-відому сторінку з життя діяча, що стосується гімназичного періоду його навчання. Зокрема, точно встановлено хронологію здобуття ним середньої освіти у Житомирській чоловічій гімназії, Луцькій прогімназії та Першій Київській чоловічій гімназії. Завдяки аналізу невідомих досі документів вдалося визначити усі можливі чинники, товаришське та педагогічне оточення молодого людини, що впливали на формування його початкового світогляду.

Вперше у вітчизняній історичній науці здійснено комплексний аналіз значного масиву публіцистики діяча дореволюційного періоду, зокрема підготовленого для щоденної української газети «Рада», що відбиває світоглядні підстави мислення діяча на початковому етапі його діяльності. На основі як публіцистики В. Липинського, так і його епістолярію того часу, автор спростовує досить поширену серед українських науковців думку про демократичний характер поглядів мислителя дореволюційної доби та обґрунтовано доводить тезу про три провідні концептуальні засади його громадсько-політичної діяльності — територіалізм, консерватизм та самостійництво.

З нових позицій автор аналізує й науково-історичний доробок вченого дореволюційної доби, його історіософічне та методологічне підґрунтя. Досить переконливо виглядає твердження про державницький характер вже перших наукових праць історика.

Безперечним здобутком автора монографії є доповнення бібліографічного переліку публікацій В. Липинського, що були раніше невідомі вітчизняним дослідникам. Зокрема, аналіз віднайдені брошури діяча, виданої 1917 р. у Полтаві, дозволяє побачити певну еволюцію його поглядів у часи української революції. Взагалі, полтавський період діяльності видатного політика до сьогодні був висвітлений надзвичайно скупо. Монографія Передерій І.Г. пропонує два параграфи, присвячені безпосередньо полтавській добі, в яких досить повно представлена участь В. Липинського одразу в кількох сферах — пам'яткоохоронній, публіцистично-агітаційній, організаційно-військовій, організаційно-партійній, ідеологічно-партійній та виборчій. Такий глибокий аналіз зазначеного періоду спростовує поширений досі історіографічний стереотип про те,

що В. Липинський на початковому етапі революції майже не виявляв себе у політиці.

У монографії велика увага приділена дипломатичній сторінці діяльності В. Липинського, зокрема розкрита його роль в організаційному становленні та розгортанні всіх видів діяльності посольства Української Держави, а згодом УНР у Відні. Автор наголошує на особливому ретельному підході очільника амбасади до її кадрового забезпечення, аналізує налагодження ним зовнішньополітичного співробітництва української держави, піднесення її авторитету на міжнародній арені; особливо наголошує на державницькій позиції дипломата, що послідовно відстоював ідею єдиного національного фронту в боротьбі за збереження української незалежності, а також територіально-державний принцип внутрішньої і зовнішньої політики.

Абсолютною новизною відзначається й розділ монографії, присвячений участі вченого у науковому житті української еміграції. Зокрема, вперше аналізується роль В. Липинського у заснуванні та організаційному оформленні Українського наукового інституту у Берліні, доводиться думка про початок формування у Берліні його наукової школи.

Таким чином, авторові монографії вдалося створити цілісний історичний портрет В. Липинського на тлі громадсько-політичного, культурного та наукового життя України й української еміграції, починаючи з кінця XIX ст. і протягом першої третини XX ст.

Провідні положення та висновки, запропоновані у монографії є цілком аргументованими та науково виваженими, вони забезпечуються глибоким авторським аналізом різноманітних джерел, застосуванням відповідної наукової методології дослідження.

Отримано: 4.02.2013